

[Kirkeministeren]

ikke meningen, at fordi der vælges en mand uden for skolekredsen, uden for skoledirektørens kontor, til at være formand for skolekommissionen, så skal formanden beskæftige sig med det løbende arbejde. Det er ikke meningen, at der af den grund sker en ændring i skoledirektørens hidtidige arbejdsvilkår; tværtimod er det skoledirektøren, der er og må forventes at være den dynamiske kraft.

Akkurat på samme måde må man her i provstiuvalgene forvente, at provsten fortsat er den dynamiske, den eksekutive kraft i mange henseender. Men naturligvis skal han samarbejde med den folkevalgte formand om at tilrettelægge møderne, og den folkevalgte formand har jo indflydelse – ligesom mange andre steder – på udformningen af dagsordenen. Det er her, der ligger en slags nydannelser. Der er altså ikke tale om nogen udhuling; der er derimod efter min mening tale om en opvurdering, og det er en væsentlig ting.

Så er jeg blevet spurgt – det har også været fremme i debatten, har jeg set – om, hvorledes kompetencen skal fordeles imellem provsten og provstiuvalget. Efter min mening er der ikke det store spørgsmål her, fordi man i lovforslaget udtrykkelig siger, at udvalget lokalt selv fastsætter sin egen forretningsorden. Det kan man gøre, og det forventer jeg man vil gøre.

Lad mig til slut til hr. Ole Olsen sige, at jeg har fået indtrykket af, at man i kirkeudvalget arbejder med en almindelig del, det vil sige, at man også kan beskæftige sig med andre spørgsmål, og jeg vil være særdeles parat til at tage et hvilket som helst spørgsmål af interesse for medlemmer her i salen og for medlemmer af udvalget op til en nærmere drøftelse.

Johan Nielsen (S):

Jeg har endnu en gang konstateret, at vi har en vågen og interesseret kirkeminister med meget stor kærlighed til folkekirken, og det varmer mit hjerte. Til gengæld tror jeg, at jeg på samtlige partiers vegne kan love kirkeministeren, at kirkeudvalget vil gå i gang med sit arbejde med den samme ihærdighed og samme grundighed, som kirkeudvalget har fået ry for.

Henrik Toft (V):

Jeg vil gerne sige tak til kirkeministeren for de uddybende bemærkninger, som vi fik her. Spørgsmålet om nedsættelse af et udvalg til at beskæftige sig med folkekirkenes problemer hilser jeg med tilfredshed. Men det understreger sådan set den skepsis, som jeg havde over for forslaget første del, at man nu går hen og regulerer det til 4 pct. bare for nogle ting, som skal gælde for måske et år.

Kirkeministeren (Jørgen Peder Hansen):

Jeg skal bare sige til hr. Henrik Toft, at jeg bemærkede, at der måske kunne være en lille misforståelse i opfattelsen af, hvorledes de 4 pct. af landskirkeskatten kan anvendes. Det er ikke meningen, at der skal gives et generelt tilskud til nedsættelse af ligningsprocenterne over en vis grænse, men det vil vi komme til at drøfte i udvalget. Det er meningen, at der vil komme en selektiv form for tilskud; der vil ske en bedømmelse i hvert enkelt tilfælde. Det er det, der er tale om.

I øvrigt vil jeg gerne takke hr. Johan Nielsen, som på udvalgets vegne kom med nogle almindelige bemærkninger.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kirkeudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om etablering af en samfundstjeneste [af Honoré (KrF) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 41. Fremsat 10/1 78).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

[Arbejdsministeren]

Arbejdsministeren (Auken):

Forslaget går ud på, at der ved lov skal opstilles en vifte af tilbud til arbejdsledige om deltagelse i samfundsgavnige aktiviteter. Deltagelsen skal efter forslaget være frivillig og ulønnet, og deltagerne skal kunne bevare deres arbejdsløshedsdagpenge under udførelse af denne såkaldte samfundstjeneste.

I bemærkningerne til forslaget er der fra forslagsstillernes side redegjort ret udførligt for ordningen. Det er især anført som begrundelse, at forslaget hjælper de ledige i en betrængt situation med trods alt at finde mening i tilværelsen, og at ordningen er let at slippe af med igen i en bedre beskæftigelses-situation, fordi de ledige hurtigt kan løsrives fra samfundstjenesten, og fordi man ikke har tilrettelagt den offentlige service på baggrund af de lediges arbejde i samfundstjenesten.

Jeg skal i øvrigt ikke gå ind på de mange enkeltheder i forslagsstillernes bemærkninger, men skal kun sige, at jeg selvfølgelig er åben over for alle tanker, som kan medvirke til at hjælpe på den ulykkelige beskæftigelses-situation, vi har her i landet, både med hensyn til – ganske vist som noget mindre værdifuldt – at søge at give de ledige en meningsfyldt tilværelse under ledighed. Det er derfor klart, at jeg gerne vil udtrykke sympati for de motiver og de intentioner, som forslagsstillerne har haft med forslaget. Med hensyn til den praktiske omsættelse, den praktiske udformning af disse smukke tanker, er min sympati eller min positive indstilling mere begrænset.

Det er klart, at jeg vil være parat til under udvalgsarbejdet at diskutere de perspektiver, herunder også de store problemer, som forslaget rejser. Jeg vil dog gerne allerede nu nævne en række af de betænkeligheder, man kan have ved at gennemføre kristeligt folkepartis forslag.

For det første er ideen om at søge det offentlige serviceniveau forbedret gennem en frivillig og ulønnet indsats fra arbejdslediges side efter min mening ikke rigtig. Hvis man ønsker at forbedre det offentlige service, hvis man ønsker at styrke det arbejde, som almennyttige organisationer af forskellig art udfører – og det kan man efter min opfattelse kun synes er hensigtsmæssigt, ikke mindst under den nuværende dårlige beskæftigelses-situation – så vil det efter regeringens opfat-

telse klart være at foretrække at gøre dette ved regulære ansættelser inden for den offentlige sektor og i disse almennyttige foretagender.

Jeg er klar over, at man herved ikke ville opnå det, som bl. a. tilsigtes med forslaget, nemlig bagefter at kunne nedtrappe den offentlige service gennem overførsel af de ledige i samfundstjenesten til arbejde i den private sektor. Men jeg må da også hertil sige, at det af planlægningsmæssige grunde ville være en ulykke for den offentlige sektor og alle de almennyttige foretagender og de borgere, der skal betjenes gennem disses virksomhed, om man ikke kunne tilrettelægge en langsigtet politik på et rimeligt aktivitetsniveau.

For det andet ville det være klart i strid med arbejdsløshedsforsikringsordningens målsætning og principper, hvis det skulle være muligt at bevare dagpenge under udførelse af arbejde, også selv om man kalder det samfundstjeneste. Det kan ikke være sådan, at ledige sættes til at udføre arbejde og samtidig får arbejdsløshedsdagpenge, hvor det ville være naturligt eller normalt at aflønne dette arbejde.

Endelig er det mig ikke muligt at se, at de betragtninger, der ligger bag forslaget, og de formål, som forslaget sigter på at opnå, ikke allerede kan klares i mindst samme omfang med de gældende regler om beskæftigelsesarbejder m. v. Hvis man ønsker en øget indsats – og regeringen er ikke uenig i, at dette kunne der være behov for – så må det ske gennem en forøgelse af bevillingerne til beskæftigelsesarbejder. I den forbindelse vil jeg gerne sige, at vi ønsker fra regeringens side, fra arbejdsministeriets side, gerne at medvirke i en diskussion om, hvordan man kan lempe, hvordan man kan smidiggøre de gældende regler for beskæftigelsesarbejder.

Der er i arbejdsløshedsloven givet en bred mulighed for at yde beskæftigelsestilskud til arbejder, der udføres for statslige eller kommunale institutioner eller i særlige tilfælde for private institutioner eller private i det hele taget. Efter de gældende regler er det de lokale arbejdsmarkedsnævn, der har initiativet i disse spørgsmål. Men ved sådanne beskæftigelsesarbejder, i modsætning til det forslag, der her er fremsat fra kristeligt folkeparti, skal løn- og arbejdsvilkår være de sæd-

[Arbejdsministeren]

vanlige ved tilsvarende arbejde, det vil sige overenskomstmæssige vilkår.

Jeg skal endelig henlede opmærksomheden på, at der i øjeblikket og i de kommende par år i henhold til den lov, der blev vedtaget i september om ekstraordinære beskæftigelsesfremmende foranstaltninger for unge, iværksættes en lang række beskæftigelsesprojekter både i kommuner og i amtskommuner, hvor en række af de aktiviteter, som de unge skal udføre, netop er sådanne aktiviteter, som forslagsstillerne har ønsket at varetage gennem deres forslag.

Hans Jørgen Jensen (S):

Ved gennemlæsning af bemærkningerne til beslutningsforslaget er der mange passager, som man kun kan være enig med kristeligt folkeparti i. De siger bl. a., at en arbejdsløs er præget af et ustabilt følelsesliv. Hans trivsel bliver dårlig, med forringet selvtillid og selvagtelse, og der opstår en følelse af at være uvirksom, overflødig og formålsløs. Jeg er enig i, at noget sådant kan blive tilfældet, selv om det sikkert er alt for kategorisk skrevet, og at vi derfor må søge at forhindre en sådan situation ved at arbejde henimod fuld beskæftigelse på ny.

En af vejene hertil er bl. a. ansættelse af flere i den offentlige sektor, således at den offentlige service kan blive bedre. Sådan som jeg læser forslaget, står der vel direkte, at serviceniveauet i dag er for lavt, og det er jeg enig i. Man må vel sige, at man også kan læse kristeligt folkepartis forslag på den måde, at man må finde økonomisk baggrund for ansættelse af flere. Noget sådant lader sig imidlertid ikke gøre ensidigt, idet det må ses i en større økonomisk sammenhæng. Her kunne jeg føje til, at kristeligt folkeparti bl. a. ved at medvirke til en bedre økonomisk styring her i landet, f. eks. indførelse af økonomisk demokrati, kunne skabe nogle bedre forudsætninger for en løsning af beskæftigelsessituationen.

Jeg må som min opfattelse af tanken om ulønnet samfundstjeneste, som foreslået af kristeligt folkeparti, sige, at den næppe lader sig administrere på dagens arbejdsmarked, idet jeg føjer til, at den kan få endog katastrofale følger for arbejdsløse, der får udbetalt arbejdsløshedsforsikringsdagpenge, idet en samfundstjeneste i givet fald skal opgives

timemæssigt og fradrages i en eventuelt udbetalt understøttelse.

Jeg skal i stedet for opfordre kristeligt folkeparti og andre til at skabe en positiv indstilling til regeringens nuværende beskæftigelsesplan, hvor man netop søger at gennemføre vikarordninger, jobtræning for langvarigt ledige, finde lære- og praktikpladser til unge mennesker, der ønsker en læreplads, give erhvervsintroducerende kurser for langtidsledige m. v., ved i skrift og tale at pege på de muligheder, der ligger her. Disse foranstaltninger arbejdes der kraftigt med i øjeblikket af arbejdsformidlingen, af kommunerne, af amterne og af arbejdsmarkedets parter.

Jeg kan altså ikke give umiddelbar tilslutning til forslaget, som efter min opfattelse ikke løser problemer af nogen art, men tværtimod kan være med til at skabe fagligt uheldige situationer på arbejdsmarkedet. Men jeg skal slutte med at sige, at vi naturligvis kan drøfte forslaget i arbejdsmarkedsudvalget, fordi der måske i forslaget gemmer sig tanker og muligheder, der kan virke befordrende for nye ideer om beskæftigelsesarbejder i det hele taget.

Lawaetz (FP):

Den form, som forslaget har fået, vil jeg betragte som et debatoplæg – og jeg vil straks tilføje: et debatoplæg om et af tidens allerstørste problemer. Der er ingen tvivl om, at intentionerne er rigtige og forslaget er meget velment.

Jeg har forsøgt at se først på de positive sider og dernæst på de praktiske vanskeligheder og den modstanderkritik, der også vil komme i en sådan debat. Vi er sikkert alle enige om, at den psykiske virkning af den store arbejdsløshed er katastrofal, ikke mindst for den ungdom, der går ud af skolen til arbejdsløshed. De bliver ikke sluset ind i samfundet på normal vis og vil meget let få asociale tilbøjeligheder til skade for deres senere livsforløb og for samfundet.

Alene en beskæftigelse som foreslået i op til 24 timer om ugen vil have en række positive virkninger. De unge arbejdsløse ville bl. a. få mindre fritid til at finde på alt muligt. De ville føle, de gjorde gavn for en del af de penge, de får af samfundet i form af understøttelse i dag. De ville vænne sig til aktivi-

[Lawaetz]

tet, de ville komme sammen med andre inden for den arbejdende del af befolkningen. De ville lære en del i praksis og således blive bedre egnede til at udfylde en plads, den dag der var en plads til dem.

Der er heller ingen tvivl om, at man med god vilje kunne finde en række nyttige samfundsmæssige opgaver, som ellers ikke ville blive løst.

Det er også rigtigt, at samfundet på denne måde kom med et tilbud – det, vi har så svært ved – om en mere meningsfyldt tilværelse for de mennesker, noget, der kunne give dem en fornemmelse af at gøre gavn i et fælles samfund.

Endelig ville nogle måske vise så stor interesse for det, de blev beskæftiget med, at de senere fik lyst til at søge netop det arbejde.

Så langt er alt godt – og det er tanker, der ikke er fremmede for fremskridtspartiet. At det slet ikke vil koste noget, er nok ikke rigtigt, men vi ville ikke se nogen ulykke i i vort parti, om der skulle blive sparet på nogle andre områder, så regnskabet gik nogenlunde lige op.

Ser vi så på vanskelighederne, er der naturligvis en lang række påvirkninger, man må sikre sig imod. Det må således stærkt pointeres, at ordningen bliver af midlertidig karakter, så man bl. a. ikke oparbejder et serviceniveau, som man senere ikke kan leve op til, når hver krone skal betales.

Man må også være meget på vagt over for, at der ikke udføres f. eks. anlægsopgaver og miljømæssige opgaver, som går fra det private erhverv. Udformningen af en lov, som fungerer korrekt, vil derfor være meget omstændelig og vil kræve et omhyggeligt arbejde.

Desværre vil der nok være mange, som vil sige: dette er uladsiggørligt. Vi har allerede hørt hr. Hans Jørgen Jensen nævne fagforbundene, og der er vel nok et tilfælde her, hvor både hr. Hans Jørgen Jensen og jeg kommer i forlegenhed, for der er jo en konflikt mellem alt det bestående og så en ultraditionel tankegang – i dette tilfælde det rent menneskelige, som vi i øjeblikket må tillade os at trække i forgrunden, netop fordi vi alle sammen ved, hvilken belastning det er for de stakkels mennesker, der ikke har noget at bestille.

Vi må imidlertid, når vi går ind i en debat, anerkende, at situationen er der, og vi må se i øjnene, at alle bestræbelser på at få folk i arbejde hidtil har været vanskelige. Vi må se i øjnene, at selv med den bedste vilje har kunstige indgreb af forskellig art og en lang række kurser ikke løst problemerne og kan heller ikke alene løse problemerne.

Det sker vel først, når vi alle sammen forstår, at det eneste, der løser problemerne, i virkeligheden er, at vi gør os konkurrencedygtige. Recepten dertil har fremskridtpartiet, men så længe der ikke er flere, der vil tage medicinen, når vi ikke langt nok ad den vej, selv om vi inderst inde udmærket godt ved, hvordan man skal komme i arbejde.

Det bliver interessant at se i denne debat, om man vil fortsætte i den traditionelle tankegang med en fastlåsning af alle organisationsmæssige standpunkter, eller om man skal opfatte arbejdsministerens ord om smidighed som en åbning over for noget, som jeg tidligere har tilladt mig at være inde på, nemlig at man kunne drøfte eventuelle andre former for aflønning i forbindelse med visse af disse nødhjælpsarbejder, som jeg betragter som noget specielt og forhåbentlig noget midlertidigt.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at vi vil med velvilje deltage i forhandlingerne under udvalgsarbejdet.

Jens Peter Jensen (V):

Venstre noterer de gode hensigter og intentioner, der er i det foreliggende forslag. Vi vil gerne deltage i et sagligt, seriøst udvalgsarbejde, hvor vi kan prøve på at få tingene formet lidt mere praktisk, og hvor vi kan se, hvilke muligheder der er i det. Vi har jo allerede hørt mange betænkeligheder af praktisk natur, og dem vil vi sikkert få at høre endnu flere af. Men hensigten er god nok, og vi vil gerne støtte den.

Man regner med, at det kunne blive 25.000, der kunne deltage i en frivillig samfundstjeneste. Jeg ved ude fra det praktiske liv, at det ofte er svært at få nogen til at melde sig til de projekter for beskæftigelse af unge, som vi sætter i værk i kommuner og amter, til trods for at der er en meget stor ledighed.

Vi giver altså et velvilligt tilsagn om behandling i udvalget.

[Ninn-Hansen]

Ninn-Hansen (KF):

Samfundstjeneste kan være en god foranstaltning. Da vi afsluttede forsvarsforhandlingerne i 1973, foreslog mit parti, at man skulle undersøge muligheden for at gennemføre en samfundstjeneste her i landet. Vi ønskede dermed en ligestilling imellem dem, der blev indkaldt til militærtjeneste, og andre, en ligestilling mellem kvinder og mænd, men vi pegede også på det rigtige og fornuftige, man kunne få ud af nogle måneders samfundstjeneste for alle unge. Det er ikke blevet til noget. Hvis man havde gennemført det dengang, så tror jeg, man ville have modvirket mange af de uheldige følger af ungdomsarbejdsløsheden, der i dag med rette omtales.

Dette er jo et andet forslag. Det er ikke en samfundstjeneste i egentlig forstand, men en art hjælpetjeneste for dem, der bliver arbejdsløse. Med hensyn til de psykologiske følger, der omtales, er jeg ikke helt overbevist om, at det vil have samme positive betydning for de unge arbejdsløse, som det ville have, hvis det var en virkelig organiseret samfundstjeneste, de gik ind i. Hvis det er en hjælpeforanstaltning, så kan de jo føle, at de er med i et opsamlingsheat for dem, der altså ikke er plads til andre steder. Men vi er da klar til at se på, om der er en vej frem her.

Jeg vil dog gerne understrege, at det gælder for disse hjælpeforanstaltninger, der her er foreslået, som det gælder for de beskæftigelsesforanstaltninger af forskellig art, der er fremme, at efter vor opfattelse kan det kun være noget subsidiært i forhold til det helt afgørende, at vi gør alt, hvad vi kan gøre, for at få de unge ind i det egentlige arbejdsliv – også med tilskudsordninger, som vi har foreslået flere gange, men som jo ikke rigtig er blevet realiseret endnu. Vi vil langt lægge hovedvægten på dette. Det tror jeg også på en bedre måde klarer de psykologiske problemer, som ordføreren for forslagsstillerne med rette har omtalt.

Vi vil gerne være med til at gennemgå forslaget. Ungdomsarbejdsløsheden er et så alvorligt spørgsmål, at vi må interessere os for alle foranstaltninger, der kan hjælpe på de følger, ungdomsarbejdsløsheden har.

Ole Henriksen (SF):

Det er jo et ret utraditionelt forslag, som her ligger til behandling, men det er klart, at situationen med den store arbejdsløshed kræver, at man tager utraditionelle forslag op til debat her i folketinget og prøver at få problemerne løst på en fornuftig måde, så vi får flest muligt i arbejde. Jeg ser dog ikke i forslaget nogen mulighed for egentlig at skabe en større beskæftigelse – som jeg opfatter ordet beskæftigelse, dvs. at folk kommer i arbejde og får løn, som de kan leve af.

Dette forslag er formentlig kristeligt folkepartis variant af, hvordan man kunne prøve at dæmme op mod ungdomsarbejdsløsheden, og det skal kristeligt folkeparti selvfølgelig ikke høre noget ondt for. Men de meget lange bemærkninger, som ledsager forslaget, minder om et uddrag af en eller anden Q-plan fra kristeligt folkeparti. Man har taget noget af en sådan plan ud og gjort det til sine bemærkninger, og så har man tilføjet lidt om alle de besværligheder, som egentlig må følge med, hvis man skal føre disse ting ud i livet. Jeg er helt enig i, at der vil være en masse problemer.

Vi mener ikke fra socialistisk folkeparti, at vi kan medvirke til denne form for arbejdsløshedsbekæmpelse. Mange af de problemer, som arbejdsministeren rejser, og som jeg ikke skal gentage her, gør også os betænkelige ved at sætte den slags foranstaltninger i værk med »frivillige brigader« eller »statsansatte tiggermunke«, som går ud og tigger om at få noget arbejde. Det drejer sig om at skaffe egentligt lønnet arbejde ved bekæmpelse af arbejdsløsheden, og det er det, vi vil kigge på.

Man mener, at omkring 25.000 vil kunne gå ind i den frivillige ordning. Hvis man skulle koncentrere sig om dem, der går ind i frivillige og ulønnede ordninger, så ville jeg da gerne pege på alle disse EFG-praktikanter, som jo ikke får løn i det første basisår, og som også bliver sendt ud som praktikanter uden løn. Kunne man koncentrere sig om at få skaffet disse praktikanter noget arbejde, ja, så havde man opnået en hel del. Men kristeligt folkeparti har jo ikke hidtil fulgt den linje, at man skulle sørge for, at de unge på dette område fik den nødvendige beskæftigelse.

Må jeg til slut sige, at vi kan altså ikke medvirke positivt til, at dette forslag gennemføres.

[Jørgen Jensen]

Jørgen Jensen (DKP):

Kommunisterne kan heller ikke medvirke positivt til at gennemføre dette forslag. Der var måske ikke grund til at knytte mange flere bemærkninger til det. Men alligevel: jeg tror, der er en farlig tendens i et sådant forslag. Jeg mener ikke, det er det, man vil fra kristeligt folkeparti, men det er, ligesom om det lægger op til, at de ledige skulle skylde samfundet noget. Jeg erindrer, at vi for et par år siden havde besøg i arbejdsmarkedsudvalget af en mand, som mente, at man kunne løse arbejdsløshedsproblemet. Problemet var på den ene side dette, at menneskene ikke havde noget at beskæftige sig med, når de ikke var på en arbejdsplads, og på den anden side, at skatteyderne skulle betale noget. Derfor var ideen den enkle, at man passende kunne sende de ledige hjem til skatteyderne, så kunne de gøre rent og lave deres haver i stand og sådan noget. Her er tendenser til det samme. Jeg siger ikke, at det er det, man vil, men det er de samme tendenser, og den skyldfølelse, som mange prøver på at give de ledige – at det skulle være dem, der var noget i vejen med, dem, som ikke kunne klare opgaverne i samfundet, fordi de ikke ville – vil i og for sig blive fremmet ved et forslag som dette. Derfor er vi meget stærkt imod det.

Man siger, at samfundstjenesten bl. a. skulle gå ud på forureningsbekæmpelse, og samtidig taler man om opgaver, som af økonomiske årsager ikke kan klares på anden måde. Forureningsbekæmpelse er da en opgave, som er så væsentlig og afgørende for dette samfund, at det ikke blot skulle være noget, der byggede på frivilliges indsats, men noget, som vi skulle sætte penge til side til at gennemføre.

Det samme gælder genbruget. Jeg synes, hele debatten i den senere tid viser, at det også er nødvendigt, hvis vi skal sikre os ressourcer i tiden fremover.

Den sociale service mener jeg så ganske afgjort heller ikke skal bygge på frivillighed; den skal bygge på, at samfundet erkender, at der er opgaver, der skal løses.

Når man læser bemærkningerne, så kan man ikke lade være at tænke på, at der er problemer for dem, der går ledige. De skulle have adgang til kompetencegivende uddan-

nelser, men det er jo noget helt andet end det, man går ind på i dette forslag.

Det er også helt urimeligt – som vi har set sager om – at mennesker er blevet frataget understøttelsen, fordi de gik til sykursus, eller fordi de benyttede deres tid til at besøge syge på hospitalerne. Der er jo opgaver nok at tage fat på, områder nok, hvor der skulle ændres på reglerne, men det tror jeg mere hører hjemme under det næste forslag, vi skal behandle her – forslaget vedrørende arbejdsformidlingen – dér hører det hjemme og ikke i et forslag som det foreliggende.

Bolvig (RV):

Der ligger en smuk tanke bag kristeligt folkepartis forslag. Partiet forestiller sig, at mange unge med glæde vil modtage tilbuddet om at stå til rådighed for samfundet. Jeg håber, partiet har ret; men jo større succes, jo flere problemer. Stiger den offentlige service betragteligt, takket være de frivillige, vil det være svært eller umuligt at vende tilbage til det nuværende niveau.

En samfundstjeneste vil virke som en fortræffelig erhvervsvejledning – med den skævhed, at det kun vil være inden for den offentlige sektor. Det vil give problemer den dag, det private erhvervsliv igen forhåbentlig bliver i stand til at bringe alle i arbejde.

Vi vil gerne se positivt på forslaget i udvalget, for det forekommer naturligvis helt forkert, at arbejdsløse enkeltpersoner, der brænder efter at udføre et frivilligt arbejde, hindres deri. Alt må gøres for at give unge arbejdsløse et meningsfuldt arbejde; derom er alle enige.

Jeg kunne egentlig godt tænke mig at forsøge at finde et kompromis mellem forslagsstillerne og så ministeren, der udtrykte forståelige betænkeligheder. Jeg kunne forestille mig, at vi som led i en ungdomsarbejdsløshedsbekæmpelse etablerede arbejdslejre – og kaldte det en slags samfundstjeneste – i en række udviklingslande. Vi har jo her i Danmark svært ved at finde meningsfuldt arbejde i vores meget gennemorganiserede samfund med den lange række blokeringer, vi alle sammen kender til. Men i en række lande vil der være meningsfuldt og vedkommende arbejde for mange unge danske. Vi kender det alle sammen. Vi har i dagspressen bemærket, at en gruppe unge spejdere for

[Bolvig]

andet år har været i Sudan og sammen med unge sudanese har bygget kyllingefarme, overrislingsanlæg, diger, dæmninger m. v. til gavn og glæde for begge parter. Jeg synes, der lå en stor indsats for Danmark, hvis vi i samarbejde f. eks. med Mellemfolkeligt Samvirke og andre u-landsorganisationer var i stand til at tilbyde unge danske arbejdsløse et meningsfuldt arbejde. Langt mere meningsfuldt, end vi ville være i stand til at finde her i vort samfund.

Det kræver naturligvis nytænkning. Det kræver vilje til, at vi erkender, at arbejdsløshedsunderstøttelsen vil kunne udbetales til disse unge, uden at det får konsekvenser for dem. Her tror jeg der ligger en opgave, som kunne opfylde intentionerne i kristeligt folkepartis forslag. Jeg tror ikke meget på, at det kan gøres herhjemme. Men jeg føler mig overbevist om, at i en række lande ville der for sådanne unge danske, selvfølgelig bredt og alsidigt sammensat, være mange, mange arbejdsopgaver, som ville give danskerne en masse inspiration og opfylde alt det, vi ønsker at etablere. Jeg er også overbevist om, at i en række udviklingslande vil der være behov for en sådan dansk indsats, og ligesom vi kan blive inspireret i samarbejde med unge fra andre kultursamfund, lige så meget håber og tror jeg, at danskerne ville være i stand til at inspirere dem. Her tror jeg der ligger en kompromismulighed mellem de indvendinger, der er fremført, og de intentioner, der ligger bag forslaget.

Kurt Hansen (VS):

Nu har vi i VS jo aldrig lagt skjul på, at mange af de forslag, der bliver debatteret her i tinget, sender vi ud til høring hos nogle af vores medlemmer, som skulle have specielt meget forstand på forslagene. Det har også været tilfældet med dette forslag fra kristeligt folkeparti. I det responsum, jeg fik fra personen, som har kommenteret det, stod, at forslaget faktisk ikke burde hedde: forslag om etablering af en samfundstjeneste, men nærmere noget i retning af: forslag om rejsen til jordens indre eller rejsen til Guds rige. Det studsede jeg selvfølgelig lidt over. Hvad betød det egentlig, hvad mente han med det? Konklusionen for mig blev den ganske klare, at man som et generelt træk i forslaget forestiller sig, at gode og onde ikke findes, at

modsatninger er udslettet, og at løver og lam græsser stiltfærdigt blandt hinanden, på trods af at de 200.000 arbejdsløse, som man jo erkender der er ifølge forslaget, er drønet ud af virksomhederne i virksomhedernes kamp for at opnå den maksimale profit. Jeg tror, det er derfor, vedkommende, som kommenterede forslaget, skrev noget sådant.

Forslaget indebærer ikke, at der skaffes nye arbejdspladser. Tværtimod indeholder det nogle meget farlige tendenser. Det indeholder nogle tendenser i retning af, at de arbejdsløse kan bruges til at udføre forskellige former for arbejde, som det i øvrigt er nødvendigt at udføre i et hvilket som helst samfund, det være sig genbrug, forureningsbekæmpelse eller forbedring af det sociale serviceniveau.

Derudover er der også en anden farlig tendens, nemlig at disse arbejdsløse kan komme til at indgå i en eller anden form for skruibrækkervirksomhed. Der kan blive tale om, at man gennem forslaget, hvis det blev realiseret, var med til at udhule det, man kan kalde arbejdskraftens værdi. Disse folk, der yder samfundstjeneste, kan blive placeret på en lang række forskellige opgaver i samfundet, som i forvejen er overenskomstdækket. Det er fuldstændig uacceptabelt at gå ind på sådanne tanker. Man kan faktisk sige, at det kan lede tankerne tilbage til det, der hed samfundshjælpen i 1920'erne, hvor man organiseret havde store skruibrækkerkorps, som underbød det, arbejderne havde forhandlet sig frem til i overenskomsterne.

Fra VS' side må vi altså på det klareste afvise et sådant forslag. Vi kan under ingen omstændigheder acceptere, at man tvinger lønarbejderne ind i en yderligere konkurrence på lønnen. Det er jo netop konkurrencemotivet, man vil sætte i højsædet her.

Vi vil gå ind for, at der skal sættes en række fornuftige foranstaltninger i gang på de områder, der er nævnt, med genbrug, forurening og ikke mindst social service. Det er spørgsmål, som vi gentagne gange har rejst herinde i folketinget, dels via spørgsmål, dels i udvalg, foruden at vi har stillet forslag og på en lang række andre måder taget forskellige former for initiativer. Men dér har jeg ikke set at kristeligt folkeparti har meldt sig under fanerne – om de så har været røde, eller hvad de nu måtte være.

[Kurt Hansen]

Det mest groteske i forslaget finder man, når man kommer til bemærkningerne, hvor der skrives noget om, hvilke negative elementer der kan være i det, nemlig at befolkningen kan blive vænnet til et for højt socialt serviceniveau. Når der overhovedet kan tales om, at det sociale serviceniveau skal hæves, så er det da ud fra den klare forudsætning, at det ikke er godt nok. Netop i en krisetid, netop i en tid, hvor folk har brug for forskellige former for hjælp, bør man da hæve det sociale serviceniveau så højt som overhovedet muligt.

Den anden ting, der for kristeligt folkeparti kan være betænkelighed ved, er, at det kan få dem, der i forvejen er inden for det offentlige, inden for den offentlige sektor, f. eks. i socialektoren, til at nedsætte deres præstationsniveau. Jeg synes, sådanne argumenter klart og tydeligt understreger, hvad hensigten er, nemlig at tvinge en stor del af de arbejdsløse ind i en knivskarp konkurrence med de arbejdende, hvor konkurrenceelementet er lønnen, og hvor resultatet er en undergravning og udhuling af overenskomsterne.

Honoré (KrF):

Jeg vil indlede med at takke arbejdsministeren og også de øvrige ordførere for deres indlæg – selvfølgelig især for de mest velvillige bemærkninger, men også for de mere kritiske, som jeg selvfølgelig må overveje.

Inden jeg går ind på de enkelte indlæg, vil jeg fremhæve, at jeg er glad for, at de forskellige ordførere har været opmærksomme på, at et hovedformål med samfundstjenesten netop har været at afbøde nogle af de negative psykiske virkninger af den arbejdsløshed, som vi jo har, og som vi med de forskellige foranstaltninger, vi har kunnet blive enige om, ikke har kunnet afskaffe. Jeg har i Berlingske Tidende fra den 22. januar 1978 fundet en udtalelse fra en overlæge på Odense sygehus. Avisartiklen konkluderer, at der er en firdobling af antallet af psykiske lidelser som følge af arbejdsløsheden i forhold til tidligere år. Overlæge Fruensgaard udtaler til Berlingske Tidende:

»Vi får kun de svære psykiatiske tilfælde. Dem med lettere psykiske gener på grund af arbejdsløshed, dem ser vi ikke. Man må formode, der går tusindvis rundt. Det er enormt

vanskeligt at sluse de psykisk belastede patienter ud i arbejdslivet på ny. Det skyldes først og fremmest den generelle arbejdsløshedssituation. Det skyldes også, at psykiatiske patienter meget vanskeligt kan gå direkte ud i heldagsjob. Vi savner flere beskyttede stillinger og mere deltidsarbejde. Erhvervslivet er også stadig betænkeligt ved at ansætte et menneske, der har været indlagt på en psykiatrisk afdeling.«

Jeg mener, at det forslag, vi her har fremsat, som jo ikke går på heltidsarbejde, og som ikke drejer sig om arbejde i det private erhvervsliv, kunne være en håndsrekning til de personkategorier, overlægen dér omtaler. Udtalelsen viser, at det er et brændende aktuelt spørgsmål.

Et andet klip fra hverdagens arbejde med disse problemer har jeg i Kristeligt Dagblad fra den 8. februar 1978, hvor der er tale om, at en arbejdsløs keramisk arbejder er blevet trukket i arbejdsløshedsunderstøttelse, fordi hun et par gange om ugen har serveret kaffe og snakket med de ældre i dagcenteret EGV-Bo i Mørkøv. Den pågældende har ikke modtaget løn for sin indsats, og ifølge både Ensomme Gamles Værn, Omsorgsorganisationernes Samråd og Ruth Christensens fagforening, Keramisk Forbund, tager de frivillige ikke pladsen op for lønnet arbejde. Det synes jeg også er vigtigt i denne sammenhæng. Arbejdsministeren er ved at studere den pågældende sag, men Keramisk Forbund har altså bedt om, at man tager spørgsmålet op om en ændring af de bestående regler for arbejdsløshedsdagpenge. Det ligger også i forlængelse af de intentioner, der er kommet til udtryk i vores forslag.

Vores forslag sigter ikke, som nogle mener, udelukkende på unge arbejdsløse. Vi tænker på arbejdsløse af alle aldersgrupper og erhverv. Det er heller ikke et middel til at afskaffe arbejdsløsheden. Vi har jo været med til forskellige ting i så henseende, bl. a. beskæftigelsesarbejder. Vi har fremlagt i sin tid en såkaldt Øko-plan Q med nogle indkomspolitiske forslag, som i øvrigt LO og andre er ved at interessere sig noget mere for – om end i en lidt modificeret skikkelse. Det, vi sigter på med dette forslag, er noget andet. Vi har et stort arbejdsløshedssproblem. Det kan vi ikke rigtig komme af med for øjeblikket, men hvad kan vi så gøre for de arbejdsløse, der er i denne vanskelige situation? Jeg

[Honoré]

var glad for, at arbejdsministeren var sympatisk stemt over for nogle af de hensigter, der ligger i vores forslag, og at han også ville være rede til at drøfte de praktiske vanskeligheder med os i udvalget.

Arbejdsministerens ønske eller modforslag går ud på, at man skal ansætte nogle flere i den offentlige sektor, derigennem ville vi på den anden måde realisere det samme. Men efter min mening opnår man ikke det samme, for så får man nogle bestemte mennesker til at tage de 20.000 flere stillinger, og så er de altså besat. Ved den foreslåede samfundstjeneste er der tale om nogle stillinger, som flere successivt kan sluses igennem; det er altså ikke helt det samme, der er tale om.

Det er rigtigt, at det er i strid med arbejdsløshedsforsikringens principper at udføre arbejde – kaldte ministeren det altså; vi har benævnt det tjeneste, og jeg tror ikke, det helt kan sammenlignes – og samtidig bevare dagpengereetten. Men som jeg forstår på Kristeligt Dagblad fra den 8. februar, er netop hele det spørgsmål til overvejelse i arbejdsministeriet, og der er da også i hvert fald fra en enkelt fagforening rejst ønske om, at der kommer en ændring af disse regler.

Jeg var selvfølgelig også meget glad for hr. Lawaetz' positive modtagelse af disse forslag. Den største vanskelighed, hr. Lawaetz nævnte, var, at det måtte sikres, at det var en midlertidig ordning. Det er et synspunkt, vi i vores bemærkninger til beslutningsforslaget afgjort hår givet tilslutning til.

Jeg giver hr. Lawaetz ret i, at selvfølgelig rejser et sådant utraditionelt forslag nogle spørgsmål i forhold til bestående regler, altså arbejdsløshedsdagpengeregler; men må man ikke af hensyn til de mennesker, der måske kan hjælpes igennem en sådan ordning – og problemerne er jo store, fremgår det af bl. a. overlægnes udtalelse – se lidt utraditionelt på tingene?

Hr. Jens Peter Jensen sagde, at det kunne være svært at få 25.000 frivillige. Jeg ved heller ikke, om det kan lykkes at få 25.000 frivillige. Det har jeg heller ikke sagt at man kunne, men jeg mente, at det måske var muligt at finde 25.000 tilbud. Om man så kan få så mange til at gøre brug af dem, det må jo fremtiden vise, hvis man vil virkeliggøre denne plan.

Det er rigtigt, som hr. Ninn-Hansen siger, at det er bedre at få unge ud i det egentlige

arbejdsliv, og det har vi jo også medvirket til på forskellig måde. Men vi ser bare, at der er nogle unge, som man ikke har fået ud, og som vi gerne vil gøre noget for.

Over for hr. Jørgen Jensen vil jeg gerne gøre det helt klart, at vi ønsker ikke at give ledige nogen form for skyldfølelse. Men vi har altså hæftet os ved, at én, der har studeret arbejdsløshedens psykiske følger – og denne overlæg fra Odense har også nogle udredninger om det – siger, at de arbejdsløse rent faktisk har nogle psykiske problemer. Det er ikke nogle, gennemførelsen af vort forslag ville skabe. Måske kan vi hjælpe dem, ved at vi tilbyder dem: I kan gøre noget for andre, så I ikke har vanskeligheder med jer selv, fordi I føler, at I går og ikke laver noget for andre. Vi vil hjælpe dem psykisk, vi vil ikke gøre det vanskeligere for dem, end de i forvejen har det.

Hr. Bolvigs forslag om en samfundstjeneste, der fortrinsvis skulle udspille sig i udviklingslandene, er også værd at overveje. Jeg tror bare ikke, den kunne få så stort et omfang som det, vi har tænkt; men vores tanker udelukker nu ikke et sådant forslag.

Hr. Kurt Hansen fra VS siger, at det sociale serviceniveau skal ikke forringes, når det én gang er blevet forbedret. Men problemet er vel i forbindelse med det sociale serviceniveau, at der i og for sig ikke er nogen grænser for, hvor godt det kan være. Det kan altid gøres bedre, så det problem kan jeg ikke helt se på samme måde som hr. Kurt Hansen.

Jeg takker for de forskellige indlæg.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var: